

פניני הפרשה

פינחס

עלון מס'

1093

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

הסוס המתהרה

בקרבות ראש חודש נאמר "ושעיר עיזים אחד להמאת לה", והנה מצינו בכמה מקומות בתורה שמוזכר שעיר עיזים, אבל אין את ההוספה "לה" כמו בראש חודש. מביא רש"י בשם מדרש הגדה: אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי, על שמיעטתי את הירח. והדבר נעשה בזמן ראש חודש שהלבנה מתמעטת לגמרי ואחר כך חוזרת ומתחדשת. ע"כ. והשאלה מה שייך שבני אדם יביאו כפרה על מיעוט הירח, הלא זה מידו של הקב"ה הפועל אמת שפעולתו אמת?

בספר פנינים יקרים מבאר על פי המדרש: כשראה ה' את אור שבעת הימים כי טוב, גנזו לצדיקים לעתיד לבוא, כי אין נראה שישתמשו בו הרשעים בעולם הזה. ומובא בפסוק "ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים" שבתחילה היו החמה והלבנה שוים בגודלם. וכאשר נתרעמה הלבנה ואמרה שאין נאה לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך. והנה יכול היה הקב"ה להגדיל את השמש מבלי להמעיט את הירח, אלא שמעשיהם של רשעים גורמים שאי אפשר להגדיל את השמש כדי שלא יהנו ממנה וישתמשו בה לרעה, לכן ביקש הקב"ה מהלבנה שתמעט עצמה. וכל עוד שלא זכינו שה' יגדיל את אור החמה, צריך להביא על זה כפרה. אבל לעתיד לבוא הלבנה תחזור להיות כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים.

מעשה היה בסוחר שעשה חיל בעסקיו, עד אותו יום בו נפתח עסק מתהרה בדיוק מול חנותו. הלך במר נפשו אל הצדיק בעל "דברי חיים" מצאנז וצ"ל, והתאונן בפניו על צרתו. בירכו הרבי שפרנסתו תשוב ותשגשג. אולם הסוחר לא הסתפק בכרכת הרבי שנאמרה מכל הלב, וביקש כי הרבי יכה בשבט פיו את העסק המתהרה...

"חלילה" נרתע הרבי "מעולם לא קיללתי יהודי! איסור המור הוא!". אולם האיש בשלו: "אם לא לקלל את האיש, יקלל הרבי את חנותו, שהקונים ידירו ממנה את רגליהם, וסחורתו תיוותר כאבן שאין לה הופכין". הרבי שהבין לנפשו, עשה מפנה בשיחה, ושאל בחיך "הן סוחר אתה, אמור נא לי - היכן רוכש אתה את הסחורה?". לרגע התבלבל הסוחר. ממתני מתעניין הרבי בעניני מסחרו... אך מיד ענה ופירט מהיכן רוכש את סחורתו. "וכיצד מביא אתה את הסחורה לעירך?" ביקש עוד הרבי לדעת. "בעגלה רתומה לסוסים" ענה הסוחר. "ויושב אתה לצדו של העגלון?" שיער הרבי. שוב אישר הסוחר, כשהוא תמה על השיחה המוזרה. "מה עושה העגלון כשהסוס צמא?" התעניין הרבי. הסוחר ענה שבעוברם ליד ערוץ נחל שותה הסוס לרויה. "האם שמת לבך לתופעה מוזרה כשהסוס שותה?" שאל הרבי. משך הסוחר בכתפיו באי הבנה. לא, הוא לא הבחין בשום דבר. "האם לא הבחנת שלפני שהסוס שותה הוא בומש ברגלו במים. ורק לאחר מכן שותה?"

"אסביר לך מדוע עושה כך הסוס" החכימו הרבי. "כאשר ניגש הסוס לשתות מרכין הוא ראשו אל המים, והנה בבואתו משתקפת מולו מהמים. בטוח הוא כי סוס אחר מתהרה עמו על המים, ומעז לשתות מהמים שלו, ולפיכך בועט הוא ברגליו בפרצופו של הסוס השני. והנה הפלא ופלא, משנעכרו המים הסוס המתהרה נעלם ונסוג, וכעת כל המים לרשותו...". חייך הסוחר לשמע הסברו הציורי של הרבי, והרבי סיכם: "כמובן שהסוס טיפש הוא, ובדמיונו רואה סוס נוסף במים, וגם לו היה, הלא יש די מים בנהר עבור שניהם ויותר, ובבעיטותיו רק הפסיד לעצמו, שהרי כעת התערבו במים העפר והפסולת שהיו בקרקעית, והמים הפכו עכורים יותר".

"מבין אתה?! כולנו ישותים מהמים, אולם פעמים רבות אנהנו מנסים למנוע מחברינו לשתות מאותה השוקת שממנה אנו שותים, ואנו מגלים צרות עין כלפיהם. עלינו לזכור ש"אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלוא נימה". אל לנו להצטער בהצלחת השני, הוא אינו לוקח מאתנו מאומה. חבל שנהיה כאותו סוס שמעכיר לעצמו את המים...".

דרכי הפרד"ס אסיים בפירוש התורה	עצה טובה
<p>רמז בדגש</p> <p>דגש שבא בצורה חריגה, מרמז על זירוז או חוזק. בספר בית נאמן (בראשית יט, ב) הביא כמה דוגמאות לזה, כמו: "ועשית מעקה" (דברים כב, ח) המ"ם דגושה שלא כדין, ובאה להורות שיעשה מעקה חזק שיוכל אדם להשען עליו ולא יפול, שאם לא כן המעקה יהיה מכשול יותר לנפילה. ע"ש.</p>	<p>עצה לזכרון, ללמוד בחברותא, כי בהוצאה מכח אל הפועל יחזקנו בנפשו". (האפודי)</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין כמה גדול ענין השלום וכמה שנוא ענין המחלוקת והפירוד ושנאת חנם, כי ע"י השלום השורר בין העם, מצליחים בכל ענין, וברכה שורה בכל מעשה ידיהם". (מגיד חדשות" ח"ט עמ' רמ"ד)

קצת קשה מה נשתנו מדין ממצרים, שאת המדינים נצטוו ישראל להרוג ואילו את המצרים הרג הקב"ה בעצמו, והרי לכאורה המצרים פשעו יותר בכך ששעבדו את ישראל בקושי רבות בשנים משא"כ המדינים. ואפשר לומר בס"ד דבשלמא המצרים ששעבדו את ישראל ניהא כי פחדו שמא יעלו ישראל מארצם או שיורישום ויאלצו לברוח, אבל המדינים מה היה להם עם ישראל, והרי לא עליהם היו הולכים, והתעברו על ריב לא להם ומרוב שנאתם להם יעצו להחטיאם בפעור. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

סיכה בבלון נפוח

באיזו חכמה הצליח האיש המסכן להציל את העיר מידי המלך הגדול והחזק?

מסביר הרב חובות הלבבות שהוא גילה לתושבי העיר את הסוד, שכל המצודים הם בסך הכל דמיון פורח, והמלך הגדול מאיים ומבהיל, אך אין לו כל שליטה אמיתית עליהם. את כל הבלון הנפוח הזה - חור זעיר ובלתי נראה מסוגל לפוצץ, "כי המעט מן האמת ינצח הרבה מן השקר, כאשר מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך...".

הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל במאמרו המפורסם "אגרת המוסר" מגדיר את הבעייתיות של הדמיון בכך ש"האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו". בדמיונו נעשה האדם חופשי ממגבלות ההיגיון והשכל. ההתמודדות איפוא עם הדמיון היא "בתתנו אוזן קשבת אל השכל, להשכיל על דבר אמת, לחשב שכר עבירה נגד הפסדה. ומה נעשה? הדמיון נחל שוטף, והשכל יטבע אם לא נוליכנו באניה...".

*

למעשה, הנשק הטוב ביותר כנגד יצר הדמיון, הוא 'לגזול את החנית מיד המצרי' ולהשתמש כנגדו בכח דמיון חיובי. בספר מכתב מאלהו (חלק ד' עמ' 252) מביא כי הגרש"ז מקלם זצ"ל היה שואל: "במה השיגו אבותינו הקדושים וכל גדולי העולם ז"ל את מדרגתם? במה היה כחם יפה מכוחנו? והשיב: הם ידעו את הכח האדיר שבציורי הלב. היצר הרע יודע היטב סוד זה, וכל מלחמתו היא תמיד בציורים ובדמיונות שבהם הוא לוכד אותנו ברשתו. לא נוכל להלחם נגדו כי אם בנשקו - דהיינו להרבות ציורים לצד הקדושה".

ואכן, כדי להינצל מעבירה, מצייד אותנו התנא עקביא בן מהללאל במסכת אבות (פרק ג' משנה א') בשלשה כלים להפעלת הדמיון החיובי: "הסתכל בשלושה דברים, ואין אתה בא לידי עבירה. דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון: מאין באת - מטיפה סרוחה. ולאן אתה הולך - למקום רימה ותולעה. ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון - לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא".

במשך שנים אסף עני אחד פרוטה לפרוטה, כדי שפעם אחת בחיים יזכה לישון לילה שלם בבית מלון מפואר.

אחרי שנים של עמל, היה בידו מספיק כסף, והוא שילם על מיטה יוקרתית בחדר מהודר במלון.

כמה חבל שאחרי שהוא נרדם, הוא חלם כל הלילה שהוא ישן על ספסל ברחוב...

*

היצר הרע, מנפח ומנפח את העבירה, אך למעשה מדובר בבועה דמיונית וריקה מתוכן.

וכיצד מפוצצים את הבועה הזו?

קודם כל עוצרים ומתבוננים. כאשר שולחים ביצר מבט של אמת נוקבת, ומבינים שמדובר בסך הכל בדמיון פורח, הבועה הגדולה מתמוססת ונעלמת. בחינת הדברים בפרופורציה הנכונה, כמוה כתחיבת סיכה בבלון נפוח.

רבנו בחיי זצ"ל בספר "חובות הלבבות" (שער יחוד המעשה פ"ה) מגלה כי נקודת התורפה של היצר היא כאשר לא נותנים דרור לדמיון ומשליטים את השכל על הרגש.

את הבנה זו הוא מוצא במשלו של שלמה המלך: "עיר קטנה ואנשים בה מעט, ובא אליה מלך גדול וסבב אותה ובנה עליה מצודים גדולים. ומצא בה איש מסכן חכם, ומילט הוא את העיר בחכמתו, ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא" (קהלת ט'). חז"ל רואים בפסוק זה משל למלחמת היצר: "עיר קטנה" - זה הגוף. "ואנשים בה מעט" - אלו אבריו. "ובא אליה מלך גדול" - זה היצר הרע (שהוא גדול מהיצר הטוב ב"ג שנה). "ובנה עליה מצודים גדולים" - היצר מגדיל את התאוות לממדים גדולים ועצומים. "ומצא בה איש מסכן חכם" - זה יצר טוב (ונקרא מסכן לפי שאינו מצוי בכל הבריות, ואין רובן של הבריות נשמעות לו). "ומילט הוא את העיר בחכמתו".

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

העזים המעופפות...

הגאון רבי שמעון חירארי זצ"ל בספרו "היינו שמחים" כותב שפרעה היה מסוג האנשים שברגע שהם "ננעלים" על דעה מסוימת, שום עובדה אינה יכולה לבלבל אותם - הם תמיד יהיו צודקים. והסמיך לכך משל:

השניים התווכחו משך דקות ארוכות. זה טוען בכה וזה טוען בכה. שירכו רגליהם באדמת המדבר הצחיחה, ולמרות שהתקדמו אל עבר הנקודות לא הצליחו להכריע האם אלו עורכים שחורים המהדסים הנה והנה, או שמא עזים התרות אחר עשב בחול הלוחט.

מעשה בראובן ושמעון שהלכו במדבר. תוך כדי הילוכם, הבחינו מרחוק בשתי נקודות שחורות שהתקשו לזהותן.

משקצה נפשו של ראובן בויכוח חסר התוחלת, גחן ארצה, נטל חלוק אבן, ויידה לעבר הנקודות השחורות. והנה הנקודות ננערו בשקשוק כנפיים מבוהל והתעופפו מן המקום.

"מה הן שתי הנקודות השחורות שם?" שאל ראובן את שמעון.

"עזים שחורות", השיב שמעון בפסקנות.

"רואה אתה?" קרא ראובן בהבעת ניצחון. "הם עפו."

"עזים - במדבר?! תמה ראובן. אימץ את עיניו ואמר "אין אלו עזים, יותר נראה שמדובר בעורכים שחורים".

"אכן", הסכים העקשן, "עפו. ועזים המה..."

"הבלים תדבר", ביטל שמעון את דבריו, "אלו עזים".

כזה הוא העקשן, גם אם יוכיחו לו את טעותו באותות ובמופתים, לא יהיה מסוגל להודות על האמת, יפרש דברים הפוך מהגיון, ובלבד שימשיך להיות "צודק".

"מה יש לעזים לעשות באמצע המדבר?" טען ראובן בהגיון, "וחוץ מזה, העזים גדולות הן, ואלו נקודות קטנות, בודאי אלו עורכים שעפו בכנפיהם הנה".

החלום שהתגשם

כשהוא רכון על מחברות חידושי הפזרות על השלחן, ישב ר' משה והתבונן בכתבי ידו. "מתי אעשה גם אנכי לביתי?" פרצה מפיו המשאלה בכמעט יאוש.

מיום עמדו על דעתו, הוא זוכר את עצמו מחדש רעיונות מבריקים. לא פעם אחרי שהשמיע מחידושי, החמיאו לו "אתה חייב להוציא ספר!".

ואכן, מיודענו טרחה להעלות את הדברים על הכתב. עברו שנים והמחברות התמלאו, וכבר נראה שיש די חומר למלא ספר מכובד.

דא עקא שהכתיבה שלו, אָעפֿם, לא-משוהו. משום מה, הפער אצלו גדול בין הדיבור לכתיבה. הוא ניסה לתת לאחרים לקרוא חידושים ממחברותיו, אך הם התקשו לרדת לסוף דעתו. ולא נדבר על כללי לשון ופיסוק שהם ממנו והלאה.

מישהו הציע לו לשלוח את החומר לעריכה לשונית. אלא שלאחר בירור קצר, ההצעה ירדה מעל הפרק, בשל העלות הגבוהה לכיסו. חלומו הגדול להוציא ספר נגנז לעת עתה.

יום אחד נתקל בחנות הספרים בספר "הכתב והמכתב". הוא רכש את הספר, ומצא בו את שאהבה נפשו. לפניו התגלתה הדרכה שיטתית ומסודרת בכתיבה, טיפים להשבתת הסגנון, עצות להרחבת אוצר המלים והביטויים, המלצות להשראה בכתיבה, דרכים לחידוד הביקורת העצמית, ומכניקות להעברת מסרים. בין דפי הספר הוא קיבל תשובות על השאלות: היכן כדאי לקצר ואיפה עדיף דוקא להאריך, מה להקדים ומה לאחר, כיצד מתבצעת ההגהה וההעתקה, כיצד מציינים מראה מקומות, איך מצטטים, איך מפסקים. ובקיצור, מאות עצות וכללים שחובה על כל כותב להכיר וליישם!

קרא והפנים, בדק בכל סעיף אם הוא נוהג כשורה, וכך לאט לאט שיפר את סגנונו. כשספרו יצא לאור עולם, ראוי היה להעלותו על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן.

את הספר "הכתב והמכתב", ניתן להשיג בחנויות הספרים. לבירורים: 052-7654216

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(פתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: אדם שמתעוררת בו השתוקקות ללמוד פנימיות התורה, האם צריך להיכנס לחכמה זו? תשובה: הגאון חוות יאיר פטר אותנו מללמוד חכמה זו, כי הרבה נשתבשו בה בעוונותינו הרבים (עיין בפתחי תשובה יורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן רמ"ו ובשו"ת חוות יאיר סי' ר"י) ואת צנועים חכמה. והרבה למדו לשם שמים ולבסוף נוקשו ונלכדו. רק אם הוא נשוי וירא שמים והגיע לגיל עשרים לפחות (ויש אומרים גיל ארבעים או חמישים).

שאלה: בכמה מקומות נזכרו שמות מלאכים ושרים של מעלה. האם מותר לבטאות בפה את שמם? תשובה: מותר רק שמות הכתובים בתנ"ך, כגון מיכאל גבריאל רפאל אוריאל (וסימך גמר"א).

שאלה: האם בימי בין המצרים מותר לקנות משחקים חדשים, ואם כן, האם מותר להשתמש בהם? תשובה: לא ולא.

שאלה: האם בימי בין המצרים מותר לקנות מתנה לגנת או מורה ולמסור לה? תשובה: אפשר להודיע לה שיש מתנה בהפתעה (ולא להגיד מה היא) ולמסור לה אחרי ט"ב.

שאלה: מי שצריך לקנות בדחיפות רכב חדש לשימוש יומיומי, ואינו יכול להמתין עד אחר ימי בין המצרים מפאת טרחת הדרך שהילדים הולכים ברגל ובחום, וגם שזו הזדמנות שלא תחזור, האם יכול לקבל את האוטו לפני תשעה באב? ואם כן עד מתי? תשובה: עד לפני ראש חודש. אין ברכת "שהחיינו" על אוטו.

שאלה: לפני ימי בין המצרים קניתי רכב חדש ושילמתי את כל הסכום הדרוש, אבל הרכב עצמו, יגיע ככל הנראה בתוך שלושת השבועות. יש לציין שזה רכב חדש, ואני מאוד שמח בו. שאלתי היא, האם כיון שהקניה בוצעה לפני ימי בין המצרים, לכן מותר לקבלו ולהתחיל להשתמש בו (לידע כללי, אני מבוגר בגיל 60 וחולה, והרכב עוזר לי מאוד לשימוש יומיומי)? תשובה: אפשר לקבלו, ואם יש צורך גם להשתמש בו. רק אם הגיע אחרי ראש חודש אב, אל תשתמש בו כל תשעת הימים.

שאלה: האם מותר לעבור דירה בימי בין המצרים? תשובה: בשעת הדחק, לפני ראש חודש אב דוקא.

שאלה: האם מותר להתקין מזגן בתשעת הימים? תשובה: בתנאי שלא ישתמש בו עד אחרי תשעה באב.

שאלה: האם יהודי תונס ונ'ר בא נוהגים לברך את חודש אב "בשבת מברכים"? תשובה: מברכים. ויש אומרים "יהפכה" הקב"ה עלינו וכו' לטובה ולברכה (במקום "יחדשהו"). ונכון הוא.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל